

АУДИТТИН ЭЛ АРАЛЫК СТАНДАРТЫ 800 (КАЙРА КАРАЛГАН)

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

(2016-жылдын 15-декабрында же ушул күндөн кийин аяктаган мезгилдер үчүн
финансылык отчеттуулуктун аудитине карата күчүнө кирет)

МАЗМУНУ

	Пункт
Киришүү	
Ушул стандартты колдонуу чөйрөсү.....	1–3
Күчүнө кирүү күнү.....	4
Максаты	5
Аныктамалар	6-7
Талаптар	
Тапшырманы кабыл алуунун өзгөчөлүктөрү.....	8
Аудитти пландаштыруунун жана жүргүзүүнүн өзгөчөлүктөрү.....	9-10
Пикирди калыптандыруунун жана корутунду түзүүнүн өзгөчөлүктөрү.....	11–14
Пайдалануу үчүн колдонмо жана башка түшүндүрмө материалдар	
Атайын багыттагы концепцияны аныктоо	A1–A4
Тапшырманы кабыл алуунун өзгөчөлүктөрү.....	A5–A8
Аудитти пландаштыруунун жана жүргүзүүнүн өзгөчөлүктөрү.....	A9–A12
Пикирди калыптандыруунун жана корутунду түзүүнүн өзгөчөлүктөрү.....	A13–A21
Тиркеме. Көз карандысыз аудитордун атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундуларынын мисалдары.	

Аудиттин эл аралык стандарты (АЭС) 800 (кайра каралган) «Атайын багыттагы
концепцияга ылайык даярдалган финансылык отчеттуулуктун аудитинин
өзгөчөлүктөрүн» АЭС 200 «Көз карандысыз аудитордун негизги максаттары»

жана Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык аудитти жүргүзүү» менен бирге кароо керек.

Киришүү

Ушул стандартты колдонуу чөйрөсү

1. 100дөн 700гө чейин номерленген Аудиттин эл аралык стандарттары (АЭС) финансылык отчеттуулуктун аудитине колдонулат. Ушул стандартта атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалган финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүүдө АЭСтин маалыматтарын колдонуу өзгөчөлүктөрү каралат.
2. Ушул стандарт атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалган финансылык отчеттуулуктун толук комплектине карата иштелип чыкты. Финансылык отчеттуулуктун өзүнчө отчетунун аудити же айрым элементин, беренелер тобу же финансылык отчеттуулуктун беренелери АЭС 805те (кайра каралган)¹ каралат.
3. Ушул стандарт башка АЭСтин талаптарын жокко чыгарбайт, анда ошондой эле тапшырманы аткаруунун тиги же бул жагдайларында колдонулушу мүмкүн болгон бардык өзгөчөлүктөрдү кароо максаты да коюлбайт.

Күчүнө кирүү күнү

4. Ушул стандарт 2016-жылдын 15-декабрында же ушул күндөн кийин аяктаган мезгилдер үчүн финансылык отчеттуулуктун аудитине карата күчүнө кирет.

Максаты

5. Аудиттин эл аралык стандарттарын атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалган финансылык отчеттуулуктун аудитине колдонууда аудитордун максаты төмөнкү маселелерге тиешелүү өзгөчөлүктөрдү ойдогудай түрдө эсепке алуудан турат:
 - (a) тапшырманы кабыл алууну;
 - (b) ушул тапшырманы пландоону жана аткарууну;
 - (c) финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди калыптандырууну жана корутундуну түзүүнү.

¹ АЭС 805 (кайра каралган) «Финансылык отчеттуулуктун өзүнчө отчетторунун аудитинин жана айрым элементтеринин, беренелер топторунун же финансылык отчеттуулуктун беренелеринин өзгөчөлүктөрү»

Аныктамалар

6. Аудиттин эл аралык стандарттарынын максаттары үчүн төмөнкүдөй терминдер төмөндө келтирилген маанилерге ээ:
 - (a) Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук – атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалган финансылык отчеттуулук (А4-пунктун караңыз).
 - (b) Атайын багыттагы концепция – финансылык маалыматтын конкреттүү пайдалануучуларынын муктаждыктарын канааттандыруу максатында иштелип чыккан финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясы. Финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясы ишенимдүү берүү концепциясы же шайкештик концепциясы түрүндө берилиши мүмкүн² (А1–А4-пункттарын караңыз).
7. «Финансылык отчеттуулук» термини ушул стандартта «тиешелүү эскертүүлөрү менен жалпы багыттагы финансылык отчеттуулуктун толук комплектин» түшүндүрөт. Финансылык отчеттуулуктун формасы жана мазмуну, ошондой эле финансылык отчеттуулуктун толук комплектинин курамы колдонулуучу финансылык отчеттуулукту даярдоонун концепциясынын талаптары менен аныкталат. Тиешелүү эскертүүлөр адатта эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасын жана башка түшүндүрмө маалыматты камтыйт. «Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук» термини тиешелүү маалыматты ачып көрсөтүүнү камтыйт.

Талаптар

Тапшырманы кабыл алуунун өзгөчөлүктөрү

Финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясынын алгылыктуулугу

8. АЭС 210 ылайык аудитор колдонулган финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясы ушул финансылык отчеттуулукту түзүү үчүн алгылыктуу болуп саналаарын же жоктугун аныктоого тийиш³. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудитинин учурунда аудитор төмөнкү маселелерден түшүнүк ала билүүгө тийиш (А5–А8-пункттарын караңыз):
 - (a) финансылык отчеттуулукту даярдоонун максаты;
 - (b) болжолдонгон пайдалануучулар;

² АЭС 200 «Көз карандысыз аудитордун негизги максаттары жана Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык аудитти жүргүзүү», 13(а)-пункту.

³ АЭС 210 «Аудитордук тапшырмалардын шарттарын макулдашуу», 6(а)-пункту.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

- (с) финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясынын ушул жагдайларда алгылыктуулугун аныктоо үчүн жетекчилик тарабынан көрүлгөн чаралар.

Аудитти пландоонун жана жүргүзүүнүн өзгөчөлүктөрү

9. АЭС 200гө⁴ ылайык аудитор конкреттүү аудит үчүн колдонула турган бардык АЭСти сактоого тийиш. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудитин пландоодо жана жүргүзүүдө аудитор тапшырманын конкреттүү жагдайларын эске алуу менен Аудиттин эл аралык стандарттарын колдонуунун өзгөчөлүктөрүн кароо талап кылынаарын же жоктугун белгилөөгө милдеттүү (А9–А12-пункттарын караңыз).
10. АЭС 315(кайра каралган)⁵ ылайык аудитор эсеп саясатын ишкананын тандоосун жана колдонуусун түшүнө билүүгө тийиш. Эгерде финансылык отчеттуулук келишимдин жоболоруна ылайык даярдалган болсо, аудитор ушул финансылык отчеттуулукту даярдоодо жетекчилик тарабынан жүзөгө ашырылган келишимдин текстинин бардык маанилүү түшүндүрмөлөрүн түшүнө билүүгө тийиш. Эгерде башка негизделген түшүндүрмөнү колдонуу финансылык отчеттуулукта берилгенден олуттуу айырмаланган маалыматтын чагылдырылышына алып келген учурда, түшүндүрмө маанилүү болуп эсептелинет.

Пикирди калыптандыруунун жана корутунду түзүүнүн өзгөчөлүктөрү

11. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди калыптандырууда жана корутунду түзүүдө аудитор АЭС 700дүн (кайра каралган)⁶ талаптарын сактоого милдеттүү (А13-А19-пункттарын караңыз).

Финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясынын сыпаттамасы

12. АЭС 700гө (кайра каралган)⁷ ылайык аудитор финансылык отчеттуулукта финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясына тиешелүү көрсөтмө же мындай концепциянын сыпаттамасы камтылганын же камтылбаганын баалоого тийиш. Эгерде финансылык отчеттуулук келишимдин жоболоруна ылайык даярдалган болсо, аудитор финансылык отчеттуулукта анын негизинде финансылык отчеттуулук даярдалган

⁴ АЭС 200, 18-пункт.

⁵ АЭС 315 (кайра каралган) «Ишкананы жана анын чөйрөсүн иликтөө аркылуу олуттуу бурмалоо тобокелдиктерин табуу жана баалоо», 11(с)-пункт.

⁶ АЭС 700 (кайра каралган) «Финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди калыптандыруу жана корутунду түзүү».

⁷ АЭС 700 (кайра каралган), 15-пункт.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

келишимдин бардык маанилүү шарттары жетиштүү даражада сыпатталганын баалоого тийиш.

13. АЭС 700 (кайра каралган) аудитордук корутундунун формасына жана мазмунуна тиешелүү маселелер, анын ичинде айрым элементтердин белгилүү бир ырааттуулугу каралат. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундуну чыгаруу учурунда:
- (а) аудитордук корутунду ошондой эле ушул финансылык отчеттуулукту даярдоонун максатынын сыпаттамасын, ал эми зарыл болгон учурда болжолдонгон пайдалануучуларды да камтууга же болбосо ушул маалымат берилген атайын багыттагы финансылык отчеттуулукка карата эскертүүгө шилтеме жасоого тийиш;
 - (б) эгерде финансылык отчеттуулукту даярдоо учурунда жетекчиликте финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясын тандоо мүмкүнчүлүгү болгон болсо, финансылык отчеттуулукту даярдоо боюнча жетекчиликтин милдеттеринин сыпаттамасында⁸ финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясы конкреттүү жагдайларды эске алуу менен алгылыктуу болуп санала тургандыгын белгилесин деген жетекчиликтин милдети да көрсөтүлүп кетүүгө тийиш.

Пайдалануучулардын көңүлүн финансылык отчеттуулук атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалгандыгына буруу

14. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордун корутундусу пайдалануучуларга финансылык отчеттуулук атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалгандыгы жана тиешелүү түрдө кандайдыр-бир башка максаттарга колдонуу үчүн жараксыз болушу мүмкүн экендиги эскертилген «Маанилүү жагдайлар» бөлүмүн камтууга тийиш (А20–А21-пункттарына караңыз).

Пайдалануу боюнча колдонмо жана башка түшүндүрмө материалдар

Атайын багыттагы концепцияны аныктоо (6-пунктту караңыз)

- А1. Атайын багыттагы концепциялардын мисалдарына төмөнкүлөр кирет:
- ишкананын салык декларациясына тиркелүүчү финансылык отчеттуулуктун комплектин түзүү учурунда колдонулган салык эсебинин принциптери;

⁸ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

- ишканынын кредиторлору суратышы мүмкүн болгон акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө маалыматты даярдоо үчүн колдонулуучу бухгалтердик эсептин кассалык методу;
- ушул жөнгө салуучу органдын талаптарынын сакталышын камсыз кылуу үчүн финансылык отчеттуулукту даярдоого карата жөнгө салуучу органдын жазма эскертүүлөрү;
- финансылык отчеттуулукту даярдоого тиешелүү келишимдин жоболору, мисалы облигациялык зайымды чыгаруу жөнүндө келишимдин, кредиттик келишимдин же конкреттүү долбоорду ишке ашырууга грант берүү жөнүндө келишимдин.

A2. Атайын багыттагы концепция стандарттарды иштеп чыгуу боюнча ыйгарым укуктуу же расмий таанылган ишкана тарабынан же болбосо мыйзам же ченемдик акт менен кабыл алынган бирок, ошол эле учурда мындай концепциянын бардык талаптарын канааттандырбаган финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясына негизделген жагдайлар келип чыгышы мүмкүн. Финансылык отчеттуулукту даярдоо учурунда X юрисдикциясында кабыл алынган стандарттардын айрымдарын кошпогондо, алардын дээрлик бардыгы колдонулууга тийиш экендиги каралган келишим буга мисал боло алат. Эгерде мындай шарттар тапшырманын конкреттүү жагдайларын эске алуу менен алгылыктуу болуп саналса, анда атайын багыттагы финансылык отчеттуулукта берилген финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясынын сыпаттамасында колдонулуучу концепция стандарттарды иштеп чыгуу боюнча ыйгарым укуктуу же расмий таанылган ишкана тарабынан же болбосо мыйзам же ченемдик акт менен кабыл алынган финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясына толугу менен шайкеш келет деп көрсөтүүгө жол берилбейт. Жогоруда келтирилген келишим мисалында финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясынын сыпаттамасы X юрисдикциясында кабыл алынган финансылык отчеттуулуктун стандарттарына көрсөтмө берүүнүн ордуна финансылык отчеттуулукту даярдоого тиешелүү келишимдин жоболоруна шилтемени камтышы мүмкүн.

A3. A2-пунктунда сыпатталган учурда ал ишенимдүү берүү концепциясын билдирген финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясына негизделген болсо да, атайын багыттагы концепция ишенимдүү берүү концепциясы болуп саналбай калышы мүмкүн. Бул атайын багыттагы концепция балким, сакталышы финансылык отчеттуулукту ишенимдүү берүүнү камсыз кылуу үчүн зарыл болгон, стандарттарды иштеп чыгуу боюнча ыйгарым укуктуу же расмий таанылган ишкана тарабынан же болбосо мыйзам же ченемдик акт менен кабыл алынган финансылык

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

отчеттуулукту даярдоо концепциясынын бардык талаптарын канааттандырбагандыгы менен түшүндүрүлөт.

- A4. Атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалган финансылык отчеттуулук ишкана тарабынан түзүлгөн жалгыз финансылык отчеттуулук болушу мүмкүн. Бул учурда ушул финансылык отчеттуулукту финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясы арналган пайдалануучулар гана эле эмес башкалар да колдонушу мүмкүн. Финансылык отчеттуулук пайдалануучулардын кеңири чөйрөсүнө тарагандыгына карабастан, ушул жагдайларда Аудиттин эл аралык стандарттарынын максаттары үчүн мындай финансылык отчеттуулук атайын багыттагы финансылык отчеттуулук болуп саналат. 13-14-пункттарда камтылган талаптар финансылык отчеттуулукту даярдоонун максатын туура эмес түшүнүп алуудан алыс болуу максатында каралган. Маалыматты тиешелүү ачып көрсөтүү түздөн-түз финансылык отчеттордо же алардын эскертүүлөрүндө же болбосо аларга кайчы шилтемелер аркылуу киргизилген финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясынын тикелей же башка талаптарына ылайык жайгаштырылган түшүндүрүүчү же сыпаттоочу маалыматты камтыйт.⁹

Тапшырманы кабыл алуунун өзгөчөлүктөрү

Финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясынын алгылыктуулугу (8-пунктту караңыз)

- A5. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту даярдоо учурунда ушул отчеттуулукту даярдоодо колдонулган финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясынын алгылыктуулугун аныктоодогу негизги фактор болжолдонгон пайдалануучулардын финансылык маалыматка болгон муктаждыктары болуп саналат.
- A6. Финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясы атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн стандарттарды белгилөөгө ыйгарым укук берилген расмий таанылган ишкана тарабынан кабыл алынган финансылык отчеттуулуктун стандарттарын камтыйт. Мындай учурда эгерде ишкана тиешелүү кызыкдар тараптардын пикирлерин талкуулоону жана кароону караган белгиленген ачык жол-жобо менен иштесе, ушул стандарттар көрсөтүлгөн максат үчүн алгылыктуу болуп эсептелинет. Айрым юрисдикцияларда белгилүү бир типтеги ишканалардын жетекчилиги атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту даярдоо учурунда колдонууга тийиш болгон финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясы мыйзам же ченемдик акты менен белгиленеши мүмкүн. Мисалы, жөнгө салуучу орган ушул жөнгө салуучу органдын талаптарынын сакталышын камсыз кылуу үчүн финансылык отчеттуулукту даярдоонун өзүнүн эрежелерин белгилей алат. Артка

⁹ АЭС 200, 13(f)-пункту.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

карайлыгын тастыктаган факторлор жок болгон учурда, финансылык отчеттуулукту даярдоонун мындай концепциясы мындай ишкана тарабынан даярдалган атайын багыттагы финансылык отчеттуулук үчүн алгылыктуу болуп эсептелинет.

- A7. Эгерде А6-пунктунда көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулуктун стандарттары АЭС 210го ылайык мыйзамдык же ченемдик талаптар менен толукталса, аудитор финансылык отчеттуулуктун стандарттары менен кошумча талаптардын ортосунда кандайдыр-бир шайкеш эместиктер бар же жоктугун белгилөөгө тийиш. Мындан тышкары, АЭС 210¹⁰ мындай шайкеш эместиктер болсо, аудитор чара көрүүгө тийиш болгон аракеттер көрсөтүлгөн.
- A8. Финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясы финансылык отчеттуулукту даярдоого тиешелүү келишимдин жоболорун же А6 жана А7-пункттарында көрсөтүлгөндөрдөн тышкары башка булактарды да камтышы мүмкүн. Мындай учурда тапшырманын конкреттүү жагдайларындагы шарттарында финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясынын алгылыктуулугу ушул концепцияга АЭС 210дун 2-тиркемесинде сыпатталгандай финансылык отчеттуулукту даярдоонун алгылыктуу концепциялары үчүн адатта мүнөздүү болгон белгилер ушул концепцияга таандык же таандык эместигине жараша аныкталат. Атайын багыттагы концепция болгон учурда белгилеринин ар бири адатта финансылык отчеттуулукту даярдоонун алгылыктуу концепцияларын мүнөздөгөн конкреттүү тапшырма үчүн салыштырмалуу маанилүүлүгү кесипкөй ой жүгүртүүнүн предмети болуп саналат. Мисалы, аны сатуу күнүнө карата ишкананын таза активдеринин наркын аныктоо үчүн сатуучу менен сатып алуучу алардын муктаждыктарына ишенимсиз дебитордук карыз боюнча резервдердин өтө консервативдүү баалары туура келет деп макулдашып алышы мүмкүн, мындай финансылык маалымат жалпы багыттагы концепцияга ылайык даярдалган финансылык маалымат менен салыштырмалуу нейтралдуу болуп саналгандыгына карабастан.

Аудитти пландоонун жана жүргүзүүнүн өзгөчөлүктөрү (9-пунктту караңыз)

- A9. АЭС 200 ылайык аудитор (а) финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча тапшырмага тиешелүү көз карандысыздык талаптарын кошо алганда, тиешелүү этикалык талаптарды жана (б) конкреттүү аудитордук тапшырма үчүн колдонулуучу бардык АЭСтерди сактоого тийиш. Мындан тышкары, ушул стандартка ылайык аудитор аудиттин конкреттүү жагдайларында бүткүл АЭС колдонулбаган болуп саналган же ал ушул учурда жок болуп калган шартка негизделгендиктен кандайдыр-бир талап колдонулбаган болуп саналган учурларды кошпогондо, кандайдыр-бир АЭСтин ар бир талабын аткарууга тийиш. Өзгөчө учурларда аудитор АЭСтин кандайдыр-

10

АЭС 210, 18-пункт.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

бир колдонулуучу талабынан четтөө керек деп эсептеп, ушул талапты аткаруу үчүн альтернативдүү аудитордук жол-жоболорду аткарат¹¹.

- A10. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудити учурунда аудитордон Аудиттин эл аралык стандарттарынын айрым талаптарын колдонуу өзгөчөлүктөрүн карап чыгуу талап кылынышы мүмкүн. Мисалы, АЭС 320 финансылык отчеттуулуктун пайдалануучулары үчүн олуттуу болуп саналган маселелерге тиешелүү ой жүгүртүүлөр бирдиктүү топтун өкүлдөрү катары пайдалануучулардын арасында финансылык маалыматка жалпы муктаждыктарды кароонун негизинде түзүлөт¹². Бирок атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүү учурунда бул ой жүгүртүүлөр болжолдонгон пайдалануучулардын финансылык маалыматка муктаждыктарын кароонун негизинде түзүлөт.
- A11. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук учурунда, мисалы келишимдин талаптарына ылайык даярдалган отчеттуулукта жетекчилик болжолдонгон пайдалануучулар менен бурмалоолор үчүн босоголук маанини макулдашып алса болот жана эгерде аудиттин жүрүшүндө ушул мааниден төмөн бурмалоолор табылып кала турган болсо, анда алар оңдоого же башка оңдоп-түзөөгө жатпайт. Мындай босоголук маанини белгилөө аудиторду атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудитин пландоо жана жүргүзүү максаттары үчүн АЭС 320 ылайык маанилүүлүктүн деңгээлдерин аныктоо боюнча милдеттен бошотпойт.
- A12. АЭС 260 (кайра каралган)¹³ талаптарына ылайык аудитор ишкананын корпоративдик башкаруу түзүмүндө ал маалыматтык өз ара аракеттенүүнү жүзөгө ашыра турган тиешелүү адамды же адамдарды аныктоого тийиш. АЭС 260 (кайра каралган)¹⁴ айрым учурларда корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү бардык жактар ишкананы башкарууга катышат жана бул жагдайды эске алуу менен маалыматтык өз ара аракеттенүү жөнүндө талаптарды колдонуу тартиби өзгөртүлө тургандыгы белгиленет. Ишкана да жалпы багыттагы финансылык отчеттуулуктун толук комплектин даярдаган учурларда, атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту даярдоону көзөмөлдөөгө жооптуу адам же адамдар корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жана мындай жалпы багыттагы финансылык отчеттуулукту даярдоого көзөмөлдү камсыз кылуучу адамдардан башка адамдар болушу мүмкүн.

¹¹ АЭС 200, 14, 18 жана 22–23-пункттар.

¹² АЭС 320 «Аудитти пландаштыруудагы жана жүргүзүүдөгү маанилүүлүк», 2-пункт.

¹³ АЭС 260 (кайра каралган) «Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен маалыматтык өз ара аракеттенүү».

¹⁴ АЭС 260 (кайра каралган), А8-пункту.

Пикирди калыптандыруунун жана корутунду түзүүнүн өзгөчөлүктөрү (11-пунктту караңыз)

A13. Ушул стандарттын тиркемесинде көз карандысыз аудитордун атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундуларынын мисалдары келтирилген. Аудитордук корутундулардын башка мисалдары ошондой эле атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө корутундуну түзүүгө да колдонулушу мүмкүн (мисалы, АЭС 700 (кайра каралган), АЭС 705 (кайра каралган)¹⁵, АЭС 570 (кайра каралган)¹⁶, АЭС 720 (кайра каралган)¹⁷ жана АЭС 706 (кайра каралган)¹⁸ тиркемелери).

Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө корутунду чыгарууда АЭС 700 (кайра каралган) колдонуу

A14. Ушул стандарттын 11-пункту атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди калыптандырууда жана корутунду түзүүдө аудитор АЭС 700 (кайра каралган) колдонууга тийиш экендигин түшүндүрөт. Мында аудитор ошондой эле корутундуну түзүүгө башка АЭСтерде камтылган талаптарды да колдонууга тийиш жана төмөндө A15–A19-пункттарында каралган колдонуу өзгөчөлүктөрүн пайдалуу деп эсептей билет.

Ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү

A15. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук бухгалтердик эсепте колдонулуучу ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү принциби пайдаланылган финансылык отчеттуулукту даярдоо концепциясын колдонуу сыяктуу эле аны колдонбостон да түзүүгө мүмкүн (мисалы, белгилүү бир юрисдикцияларда бухгалтердик эсепте колдонулуучу ишмердүүлүк үзгүлтүксүздүгү принцибин салык эсебинин принциптерине ылайык түзүлүүчү финансылык отчеттуулуктун айрым түрлөрүнө колдонууга болбойт).¹⁹ Атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту түзүүдө колдонула турган финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясына жараша ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгү үчүн жетекчиликтин²⁰ жоопкерчилигинин аудитордук корутундудагы сыпаттамасы тиешелүү оңдоп-түзөөнү талап

15 АЭС 705 (кайра каралган) «Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусундагы модификацияланган пикир».

16 АЭС 570 (кайра каралган) «Ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү».

17 АЭС 720 (кайра каралган) «Башка маалыматка тиешелүү аудитордун милдеттери».

18 АЭС 706 (кайра каралган) «Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусундагы Маанилүү жагдайлар» жана «Башка маалыматтар» бөлүмдөрү.

19 АЭС 570 (кайра каралган), 2-пункт.

20 АЭС 700 (кайра каралган), 34(b) жана A48-пункттарын караңыз.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

кылышы мүмкүн. Аудитордук корутундуда аудитордун²¹ жоопкерчилигинин сыпаттамасы да тапшырманын жагдайларын эске алуу менен АЭС 570 (кайра каралган) кандай колдонулгандыгына жараша тиешелүү оңдоп-түзөөнү талап кылышы мүмкүн.

Аудиттин негизги маселелери

A16. АЭС 700 (кайра каралган) эгерде аудитор баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалардын жалпы багыттагы финансылык отчеттуулугунун толук комплектинде аудит жүргүзүп жаткан болсо, андан АЭС 701ге²² ылайык аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымдоосун талап кылат. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудити учурунда атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундуда аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымдоо мыйзамга же ченемдик актыга ылайык талап кылынса же аудитор башка себептер боюнча аудиттин негизги маселелери жөнүндө билдирүү чечимин кабыл алса гана АЭС 701 колдонулат. Эгерде атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундуда аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат билдирилсе, АЭС 701²³ толук көлөмдө колдонулат.

Башка маалыматтар

A17. АЭС 720 (кайра каралган) аудитордун башка маалыматка карата милдеттерин регламенттейт. Ушул стандарттын контекстиндеги атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту камтыган же ага тиркелген жана максаты менчик ээлерине (же окшош кызыкдар тараптарга) атайын багыттагы финансылык отчеттуулукта баяндалган маселелер жөнүндө маалымат берүү болуп саналган отчеттор АЭС 720нын (кайра каралган) максаттары үчүн жылдык отчеттор болуп эсептелинет. Атайын багыттагы концепцияны колдонуу менен даярдалган финансылык отчеттуулук учурунда «окшош кызыкдар тараптар» термини финансылык маалыматтагы муктаждыктарына атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн колдонулуучу атайын багыттагы концепциянын талаптары шайкеш келген конкреттүү пайдалануучуларды камтыйт. Эгерде аудитор ишкана мындай отчетту чыгарууну пландап жаткандыгын белгилесе, атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудитине АЭС 720 (кайра каралган) талаптары колдонулат.

Тапшырманын жетекчисинин аты-жөнү

21 700 (кайра каралган), 39(b)(iv)-пунктун караңыз.

22 АЭС 701 «Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусунда аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымдоо».

23 АЭС 700 (кайра каралган), 31-пункт.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

A18. Аудитор ага ылайык аудитордук корутундуда тапшырманын жетекчисинин аты-жөнүн көрсөтүүгө тийиш болгон АЭС 700 (кайра каралган) талабы баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалардын атайын багыттагы финансылык отчеттуулуктун аудитине карата да колдонулат²⁴. Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканалар болуп саналбаган ишканалардын атайын багыттагы финансылык отчеттуулугу жөнүндө корутундуну түзүүдө аудитордук корутундуда тапшырманын жетекчисинин атын көрсөтүү аудитордон мыйзамга же ченемдик актыга ылайык талап кылынышы мүмкүн же аудитор башка себептер боюнча муну жасоо чечимин кабыл алышы мүмкүн.

Жалпы багыттагы финансылык отчеттуулуктун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутундуга шилтеме киргизүү

A19. Аудитор атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундунун «Башка маалыматтар» бөлүмүндө жалпы багыттагы финансылык отчеттуулуктун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутундуда же ага киргизилген маселеге же маселелерге шилтеме жасоону зарыл деп эсептеши мүмкүн (АЭС 706 (кайра каралган)²⁵ караңыз). Мисалы, аудитор атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундуда жалпы багыттагы финансылык отчеттуулуктун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутундуга киргизилген «Ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгүнө карата олуттуу айкын эместик» бөлүмүнө шилтеме жасоону зарыл деп эсептеши мүмкүн.

Пайдалануучулардын көңүлүн финансылык отчеттуулук атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалгандыгына буруу (14-пунктту караңыз)

A20. Атайын багыттагы финансылык отчеттуулук ал даярдалган максаттар үчүн гана эле эмес, башка максаттарга да колдонулушу мүмкүн. Мисалы, жөнгө салуучу орган айрым ишканалардан атайын багыттагы финансылык отчеттуулукту эркин жетүү үчүн алардын ачып көрсөтүүсүн талап кыла алат. Жаңылыштыктарды кетирбөө максатында аудитор аудитордук корутундунун пайдалануучуларынын көңүлүн «Маанилүү жагдайлар» бөлүмүн киргизүү аркылуу финансылык отчеттуулук атайын багыттагы концепцияга ылайык даярдалгандыгына, ошондуктан башка максаттар үчүн жараксыз болушу мүмкүн экендигине бурат. АЭС 706га (кайра каралган) ылайык бул пункт тиешелүү терминди камтыган «Маанилүү жагдайлар» аталышындагы аудитордук корутундунун өзүнчө бөлүмүнө киргизилүүгө тийиш²⁶.

24 АЭС 700 (кайра каралган), 45 жана А56–А58-пункттарын караңыз.

25 АЭС 706 (кайра каралган), 10-11-пункттарды караңыз.

26 АЭС 706 (кайра каралган) 9(а)-пунктун караңыз.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА БЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

Жайылтууну же колдонууну чектөө (14-пункту караңыз)

- A21. 14-пункт менен каралган көңүл бурдуруудан тышкары аудитор аудитордук корутунду конкреттүү пайдалануучулар үчүн гана арналгандыгын көрсөтүү зарыл деп эсептеши мүмкүн. Конкреттүү юрисдикциянын мыйзамына же ченемдик актысына жараша бул максатка аудитордук корутундуну жайылтууну же колдонууну чектөө жолу менен жетүүгө болот. Ушул жагдайларда 14-пунктта айтылып өткөн бөлүм ага мындай башка маалыматтарды киргизүүнүн эсебинен кеңейтилиши мүмкүн, мында аталышы тиешелүү түрдө өзгөртүлүүгө тийиш (ушул АЭСтин тиркемесиндеги мисалдарды караңыз).

Тиркеме

(А14-пунктун караңыз)

Көз карандысыз аудитордун атайын багыттагы финансылык отчеттуулук жөнүндө аудитордук корутундуларынын мисалдары

- 1-мисал. Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишканынын финансылык отчеттуулугунун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутунду. Финансылык отчеттуулук финансылык отчеттуулукту даярдоого тиешелүү келишимдин жоболоруна ылайык даярдалган (ушул мисалдын максаттары үчүн шайкештик концепциясы каралат).
- 2-мисал. X юрисдикциясында колдонулуучу салык эсебинин принциптерине ылайык даярдалган баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишканынын финансылык отчеттуулугунун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутунду (ушул мисалдын максаттары үчүн шайкештик концепциясы каралат).
- 3-мисал. Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишканынын финансылык отчеттуулугунун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутунду. Финансылык отчеттуулук финансылык отчеттуулукту даярдоого карата жөнгө салуучу органдын талаптарына ылайык даярдалган (ушул мисалдын максаттары үчүн ишенимдүү берүү концепциясы каралат).

1-мисал. Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишкананын финансылык отчеттуулугунун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутунду. Финансылык отчеттуулук финансылык отчеттуулукту даярдоого тиешелүү келишимдин жоболоруна ылайык даярдалган (үшүл мисалдын максаттары үчүн шайкештик концепциясы каралат).

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- **Финансылык отчеттуулук ишкананын жетекчиси тарабынан келишимдин шартын аткаруу максатында финансылык отчеттуулукту даярдоону караган келишимдин жоболоруна (башкача айтканда атайын багыттагы концепцияга) ылайык даярдалды. Жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту даярдоонун тигил же бул концепциясын тандап алуу мүмкүнчүлүгү жок.**
- **Финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясы шайкештик концепциясы болуп саналат.**
- **Жалпы багыттагы финансылык отчеттуулуктун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутунду чыгарылган эмес.**
- **Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.**
- **Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («он») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө жыйынтыкка келди.**
- **Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.**
- **Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө жыйынтык чыгарды.**
- **Аудитордук корутундуну жайылтууга же колдонууга карата чектөөлөр бар.**
- **Аудитордон АЭС 701ге ылайык аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалыматты билдирүү талап кылынбайт жана ал муну кандайдыр-бир башка себептер боюнча жасабай тургандыгы жөнүндө чечим кабыл алды.**
- **Аудитор башка маалымат жоктугун белгиледи (башкача айтканда АЭС**

720 (кайра каралган) талатары колдонулбайт).

- **Финансылык отчеттуулуктун түзүлүүсүн көзөмөлдөөгө жооптуу адамдар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу адамдар болуп саналбайт.**
- **Аудитордун мыйзамдарда же ченемдик актыларда белгиленген башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери жок.**

**КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК
КОРУТУНДУСУ**

[Тиешелүү даректелүүчү]

Пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, пайда жана зыян тууралуу отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы тууралуу отчеттон, ошондой эле эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасын кошо алганда, финансылык отчеттуулукка карата эскертүүлөрдөн турган ABC ишканасынын (Ишкана) финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча 20X1-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн Ишканын тиркелген финансылык отчеттуулугу ABC ишканасынын жетекчилиги тарабынан ABC ишканасы менен DEF ишканасынын ортосунда түзүлгөн 20X1-жылдын 1-январындагы келишимдин (мындан ары – «келишим») Z бөлүмүндө көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукту даярдоо жөнүндө жоболорго ылайык бардык олуттуу алыш-бериштердин негизинде даярдалган.

Пикирди билдирүү үчүн негиз

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык жүргүздүк. Биздин жоопкерчилигибиз көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык мындан ары биздин корутундунун «Аудитордун финансылык отчеттуулуктун аудитине жоопкерчилиги» бөлүмүндө ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] ишканасындагы биздин финансылык отчеттуулуктун аудитине колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканага карата көз каранды эмеспиз жана биз ушул талаптарга ылайык биздин башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп ойлойбуз.

Маанилүү жагдайлар – эсептин принциптери жана жайылтууга же колдонууга карата чектөө

Чыгарылган тыянакты модификациялабастан, биз сиздин көңүлүңүздү финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулган принциптери сыпатталган финансылык отчеттуулуктун X эскертүүсүнө бурабыз. Финансылык отчеттуулук ABC ишканасына финансылык отчеттуулукту даярдоого тиешелүү келишимдин

жогоруда көрсөтүлгөн жоболорун сактоого көмөк көрсөтүү максатында даярдалды. Натыйжада ушул финансылык отчеттуулук башка максат үчүн жараксыз болушу мүмкүн. Биздин корутунду ABC ишканасы менен DEF ишканасы үчүн гана арналган жана жайылтылууга же башка тараптар (ABC ишканасы менен DEF ишканасынан тышкары) тарабынан колдонулууга жатпайт. Бул маселеге байланыштуу биз модификацияланган пикирди билдирбейбиз.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулукка жоопкерчилиги²⁷

Жетекчилик келишимдин Z бөлүмүндө көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукту даярдоо жөнүндө жоболорго ылайык аталган финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жана ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында олуттуу бурмалоолорду камтыбаган финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жетекчилик зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчилик тартат.

Финансылык отчеттуулукту даярдоодо жетекчилик Ишкананы жоюуга же анын ишмердүүлүгүн токтотууга ниеттенген же анын жоюу же ишмердүүлүктү токтотуудан тышкары кандайдыр-бир башка реалдуу альтернативасы жок болгон учурларды кошпогондо, жетекчилик Ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн баалоо үчүн, тиешелүү учурларда ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды ачып көрсөтүү үчүн жана бухгалтердик эсепте колдонулуучу ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү принцибин колдонуу үчүн жоопкерчилик тартат.

Корпоративдик башкарууга жооп берүүчү жактар Ишкананын финансылык отчеттуулугун даярдоо процессин көзөмөлдөө үчүн жоопкерчилик тартат.

Аудитордун финансылык отчеттуулуктун аудитине жоопкерчилиги

Биздин максат финансылык отчеттуулук ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында олуттуу бурмалоолорду камтыбагандыгы жана биздин пикирди камтыган аудитордук корутунду чыгарылгандыгы тууралуу акылга сыярлык ишенимди алууда турат. Акылга сыярлык ишеним ишенимдин эң жогорку даражасын билдирет, бирок Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит олуттуу бурмалоолорду алар болгон учурда дайыма эле таба тургандыгынын кепилдиги болуп саналбайт. Бурмалоолор ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өзүнчө же бирдикте бул финансылык отчеттуулуктун негизинде кабыл алынуучу пайдалануучулардын экономикалык чечимдерине таасирин тийгизе тургандыгы негиздүү түрдө божомолдонсо олуттуу болуп эсептелинет.

АЭС 700дүн (кайра каралган) 41(b)-пункту төмөндө берилген боёлгон текст аудитордук корутундуга тиркемеде жайгаштырылышы мүмкүн экендигин түшүндүрөт. АЭС 700 (кайра каралган) 41(c)-пункту мыйзам, ченемдик акт же аудиттин улуттук стандарттары ачык эле муну жасоого уруксат берип жаткан

²⁷ Аудитордук корутундунун ушул мисалынын текстиндеги «жетекчилик» жана «корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар» деген терминдерди конкреттүү юрисдикциянын укуктук жөнгө салуусуна ылайык башка терминдер менен алмаштыруу талап кылынышы мүмкүн.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

учурларда бул материалды аудитордук корутундуга киргизгендин ордуна аудитордун жоопкерчилигинин сыпаттамасын камтыган тиешелүү ыйгарым укуктуу органдын расмий сайтына шилтеме жасоого боло тургандыгын түшүндүрөт, расмий сайттагы сыпаттама төмөндө келтирилген аудитордун жоопкерчилигинин сыпаттамасын чагылдырган жана ага карама-каршы келбеген шартта.

Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында аудит жүргүзүлгөн убакыт бою биз кесипкөй ой жүгүртүүнү колдонобуз жана кесипкөй скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз төмөнкүлөрдү аткарабыз:

- Ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмалоосунун тобокелдиктерин табабыз жана баалайбыз; бул тобокелдиктерге жооп иретинде аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; биздин пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүүсү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналган аудитордук далилдерди алабыз. Ак ниетсиз аракеттердин натыйжасындагы олуттуу бурмалоону таппай калуу тобокелдиги каталардын натыйжасындагы олуттуу бурмалоону таппай калуу тобокелдигинен да жогору, себеби ак ниетсиз аракеттер көмүскө бүтүмдү, окшотуп жасоону, атайылап өткөрүүнү, маалыматты бурмалап берүүнү же ички контролдоо системасынан кыйгап өтүү аракеттерин камтышы мүмкүн.
- Ишкананын ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирди билдирүү максатында эмес, жагдайларга тиешелүү аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында аудит үчүн маанилүү болгон ички контролдоо системасы жөнүндө түшүнүк алабыз.²⁸
- Колдонулуучу эсеп саясатынын талаптагыдай мүнөзүн жана жетекчилик тарабынан белгиленген баалануучу маанилердин негиздүүлүгүн жана маалыматтын тиешелүү ачып көрсөтүлүшүн баалайбыз.
- Эгерде биз олуттуу айкын эместик бардыгы тууралуу тыянак чыгара турган болсок, биздин аудитордук корутундуда финансылык отчеттуулуктагы маалыматтын тиешелүү ачып көрсөтүлүүсүнө көңүл бурдурууга же эгерде, маалыматты мындай ачып көрсөтүү талаптагыдай эмес болуп саналса, биздин пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар биздин аудитордук корутундунун күнүнө чейинки алынган аудитордук далилдерге негизделген. Бирок, келечектеги окуялар же шарттар Ишкана өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготуусуна алып келиши мүмкүн.

Биз корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү адамдар менен өз ара аракеттенүүнү жүзөгө ашырабыз, аларга башка маалыматтардан тышкары аудиттин пландалган көлөмү жана мөөнөттөрү жөнүндө, ошондой эле аудиттин

²⁸ Ушул сүйлөм финансылык отчеттуулуктун аудити менен катар аудитор дагы ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирин билдирүүгө милдеттүү болгон учурда тиешелүү түрдө өзгөртүлөт.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА БЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

жыйынтыгы боюнча маанилүү сын-пикирлер жөнүндө, анын ичинде аудит жүргүзүү процессинде биз таба турган ички контролдоо системасынын олуттуу кемчиликтери тууралуу маалыматты жеткиребиз.

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегин] (Күнүн жана дарегин көрсөтүү тартиби өзгөртүлгөн)

[Күнү]

2-мисал. X юрисдикциясында колдонулуучу салык эсебинин принциптерине ылайык даярдалган баалуу кагаздары үйөштүрүлгөн соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишкананын финансылык отчеттуулугунун толук комплекти жөнүндө аудитордук корутунду (үшүл мисалдын максаттары үчүн шайкештик концепциясы каралат)

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Шериктиктин катышуучуларына алардын жеке салык декларацияларын даярдоосуна көмөк көрсөтүү максатында X юрисдикциясында колдонулуучу салык эсебинин принциптерине ылайык (башкача айтканда атайын багыттагы концепцияга ылайык) Шериктиктин жетекчилиги тарабынан даярдалган финансылык отчеттуулуктун толук комплектинин аудити жүргүзүлдү. Жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту даярдоонун тигил же бул концепциясын тандап алуу мүмкүнчүлүгү жок.
- Финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясы шайкештик концепциясы болуп саналат.
- Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («оң») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө тыянакка келди.
- Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды.
- Аудитордук корутундуну жайылтууга карата чектөөлөр бар.
- Аудитордон АЭС 701ге ылайык аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалыматты билдирүү талап кылынбайт жана ал муну кандайдыр-бир башка себептер боюнча жасабай тургандыгы жөнүндө чечим кабыл алды.
- Аудитор башка маалымат жоктугун белгиледи (башкача айтканда АЭС 720нын (кайра каралган) талаптары колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулуктун түзүлүүсүн көзөмөлдөөгө жооптуу

адамдар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу адамдар болуп саналбайт.

- **Аудитордун мыйзамдарда же ченемдик актыларда белгиленген башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери жок.**

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

[Тиешелүү даректелүүчү]

Пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча баланстан жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн пайда жана зыян жөнүндө отчеттон, ошондой эле эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасы менен башка түшүндүрмө маалыматты кошо алганда, финансылык отчеттуулукка карата эскертүүлөрдөн турган ABC шериктигинин (Шериктик) тиркелген финансылык отчеттуулугунун аудитин жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча 20X1-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн ABC шериктиктин тиркелген финансылык отчеттуулугу X юрисдикциясынын [кирешелерге салык салуу жөнүндө колдонулуучу мыйзамга] ылайык бардык олуттуу алыш-бериштерде даярдалган.

Пикирди билдирүү үчүн негиз

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык жүргүздүк. Биздин жоопкерчилигибиз көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык мындан ары биздин корутундунун «Аудитордун финансылык отчеттуулуктун аудитине жоопкерчилиги» бөлүмүндө ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] шериктиктеги биздин финансылык отчеттуулуктун аудитине колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык Шериктикке карата көз каранды эмеспиз жана биз ушул талаптарга ылайык биздин башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп ойлойбуз.

Маанилүү жагдайлар – эсептин принциптери жана жайылтууну чектөө

Чыгарылган тыянакты модификациялабастан, биз сиздин көңүлүңүздү финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулган принциптери сыпатталган финансылык отчеттуулуктун X эскертүүсүнө бурабыз. Финансылык отчеттуулук ABC ишканасына финансылык отчеттуулукту даярдоого тиешелүү келишимдин жогоруда көрсөтүлгөн жоболорун сактоого көмөк көрсөтүү максатында даярдалды. Натыйжада ушул финансылык отчеттуулук башка максат үчүн жараксыз болушу мүмкүн. Биздин корутунду ABC ишканасы менен DEF ишканасы үчүн гана арналган жана жайылтылууга же башка тараптар (ABC ишканасы менен DEF ишканасынан тышкары) тарабынан колдонулууга жатпайт. Бул маселеге байланыштуу биз модификацияланган пикирди билдирбейбиз.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулукка жоопкерчилиги²⁹

Жетекчилик X юрисдикциясында колдонулуучу салык эсебинин принциптерине ылайык көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жана ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында олуттуу бурмалоолорду камтыбаган финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жетекчилик зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчилик тартат.

Финансылык отчеттуулукту даярдоодо жетекчилик Шериктиктин өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн баалоо үчүн, үзгүлтүксүз ишмердүүлүккө тиешелүү маалыматтарды тиешелүү учурларда ачып көрсөтүү үчүн жана Шериктикти жоюуга же анын ишмердүүлүгүн токтотууга ниеттенген же анын жоюу же ишмердүүлүктү токтотуудан тышкары кандайдыр-бир башка реалдуу альтернативасы жок болгон учурларды кошпогондо бухгалтердик эсепте колдонулуучу үзгүлтүксүз ишмердүүлүк принцибин кодонуу үчүн жоопкерчилик тартат.

Корпоративдик башкарууга жооп берүүчү адамдар Шериктиктин финансылык отчеттуулугун даярдоо процессин көзөмөлдөө үчүн жоопкерчилик тартат.

Аудитордун финансылык отчеттуулуктун аудитине жоопкерчилиги

Биздин максат финансылык отчеттуулук ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында олуттуу бурмалоолорду камтыбагандыгы жана биздин пикирди камтыган аудитордук корутунду чыгарылгандыгы тууралуу акылга сыярлык ишеништи алууда турат. Акылга сыярлык ишенич ишенимдин эң жогорку даражасын билдирет, бирок Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит олуттуу бурмалоолорду алар болгон учурда дайыма эле таба тургандыгынын кепилдиги болуп саналбайт. Бурмалоолор ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өзүнчө же бирдикте бул финансылык отчеттуулуктун негизинде кабыл алынуучу пайдалануучулардын экономикалык чечимдерине таасирин тийгизе тургандыгы негиздүү түрдө божомолдонсо олуттуу болуп эсептелинет.

АЭС 700 (кайра каралган) 41(b)-пункту төмөндө берилген боёлгон текст аудитордук корутундуга тиркемеде жайгаштырылышы мүмкүн экендигин түшүндүрөт. АЭС 700 (кайра каралган) 41(c)-пункту мыйзам, ченемдик акт же аудиттин улуттук стандарттары ачык эле муну жасоого уруксат берип жаткан учурларда бул материалды аудитордук корутундуга киргизгендин ордуна аудитордун жоопкерчилигинин сыпаттамасын камтыган тиешелүү ыйгарым укуктуу органдын расмий сайтына шилтеме жасоого боло тургандыгын түшүндүрөт, расмий сайттагы сыпаттама төмөндө келтирилген аудитордун жоопкерчилигинин сыпаттамасын чагылдырган жана ага карама-каршы келбеген шартта.

Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында аудит жүргүзүлгөн убакыт бою биз кесипкөй ой жүгүртүүнү колдонобуз жана кесипкөй скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз төмөнкүлөрдү аткарабыз:

²⁹ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

- Ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмалоосунун тобокелдиктерин табабыз жана баалайбыз; бул тобокелдиктерге жооп иретинде аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; биздин пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүүсү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналган аудитордук далилдерди алабыз. Ак ниетсиз аракеттердин натыйжасындагы олуттуу бурмалоону таппай калуу тобокелдиги каталардын натыйжасындагы олуттуу бурмалоону таппай калуу тобокелдигинен да жогору, себеби ак ниетсиз аракеттер көмүскө бүтүмдү, окшотуп жасоону, атайылап өткөрүүнү, маалыматты бурмалап берүүнү же ички контролдоо системасынан кыйгап өтүү аракеттерин камтышы мүмкүн.
- Шериктиктин ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирди билдирүү максатында эмес, жагдайларга тиешелүү аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында аудит үчүн маанилүү болгон ички контролдоо системасы жөнүндө түшүнүк алабыз.³⁰
- Жетекчиликтин үзгүлтүксүз ишмердүүлүк божомолун колдонуусунун укук ченемдүүлүгү тууралуу тыянак, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде – натыйжасында Шериктиктин өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн кыйла шектенүүлөр жаралышы мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик бар же жоктугу тууралуу тыянак чыгарабыз. Эгерде биз олуттуу айкын эместик бардыгы тууралуу тыянак чыгара турган болсок, биз биздин аудитордук корутундуда финансылык отчеттуулуктагы маалыматтын тиешелүү ачып көрсөтүлүүсүнө көңүл бурдурууга же эгерде, маалыматты мындай ачып көрсөтүү талаптагыдай эмес болуп саналса, биздин пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар биздин аудитордук корутундунун күнүнө чейинки алынган аудитордук далилдерге негизделген. Бирок, келечектеги окуялар же шарттар Шериктик өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготуусуна алып келиши мүмкүн.
- колдонулуучу эсеп саясатынын талаптагыдай мүнөзүн жана жетекчилик тарабынан белгиленген баалануучу маанилердин негиздүүлүгүн жана маалыматтын тиешелүү ачып көрсөтүлүшүн баалайбыз.

Биз корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен өз ара аракеттенүүнү жүзөгө ашырабыз, аларга башка маалыматтардан тышкары аудиттин пландалган көлөмү жана мөөнөттөрү жөнүндө, ошондой эле аудиттин жыйынтыгы боюнча маанилүү сын-пикирлер жөнүндө, анын ичинде аудит

³⁰ Ушул сүйлөм финансылык отчеттуулуктун аудити менен катар аудитор дагы ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирин билдирүүгө милдеттүү болгон учурда тиешелүү түрдө өзгөртүлөт.

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА БЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

жүргүзүү процессинде биз таба турган ички контролдоо системасынын олуттуу кемчиликтери тууралуу маалыматты жеткиребиз.

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегин] (Күнүн жана дарегин көрсөтүү тартиби өзгөртүлгөн)

[Күнү]

3-мисал. Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын финансылык отчеттуулугунун толук топтому боюнча аудитордук корутунду жөнгө салуучу органдын финансылык отчеттуулукту даярдоого карата талаптарына ылайык даярдалды (ушул мисалдын максаттары үчүн ишенимдүү берүү концепциясы каралат).

Аудитордук корутундунун ушул мисалынын максаттары үчүн төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- **Финансылык отчеттуулукту даярдоого карата жөнгө салуучу органдын талаптарына ылайык (башкача айтканда атайын багыттагы концепцияга ылайык) ушул жөнгө салуучу органдын талаптарын сактоону камсыз кылуу үчүн баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын жетекчилиги тарабынан даярдалган ишкананын финансылык отчеттуулугунун толук комплектинин аудити жүргүзүлдү. Жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту даярдоонун тигил же бул концепциясын тандап алуу мүмкүнчүлүгү жок.**
- **Финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуучу концепциясы ишенимдүү берүү концепциясы болуп саналат.**
- **Аудитордук тапшырманын шарттары жетекчиликтин финансылык отчеттуулукту АЭС 210го ылайык даярдоо үчүн жоопкерчилигин чагылдырат.**
- **Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор модификацияланбаган («оң») пикирди билдирүү негиздүү болуп санала тургандыгы жөнүндө тыянакка келди.**
- **Аудитке ушул юрисдикцияда кабыл алынган тиешелүү этикалык талаптар колдонулат.**
- **Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570 (кайра каралган) ылайык натыйжасында ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантууга жөндөмдүүлүгүнөн олуттуу шектенүүлөр пайда болушу мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жоктугу жөнүндө тыянак чыгарды. Олуттуу айкын эместик бардыгы тууралуу маалымат финансылык отчеттуулукта талаптагыдай түрдө ачып көрсөтүлдү.**
- **Аудитордук корутундуну жайылтууга же колдонууга карата чектөөлөр жок.**
- **Жөнгө салуучу орган аудитордон АЭС 701ге ылайык аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалыматты билдирүүсү талап кылынат.**
- **«Башка маалыматтар» бөлүмүндө аудитор ошол эле мезгил ичинде жалпы багыттагы концепцияга ылайык даярдалган, ABC**

ишканасынын финансылык отчеттуулугу жөнүндө аудитордук корутундуну да чыгаргандыгы көрсөтүлгөн.

- **Аудитор башка маалымат жоктугун белгиледи (башкача айтканда АЭС 720нын (кайра каралган) талаптары колдонулбайт).**
- **Финансылык отчеттуулуктун түзүлүүсүн көзөмөлдөөгө жооптуу адамдар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу адамдар болуп саналбайт.**
- **Аудитордун мыйзамдарда же ченемдик актыларда белгиленген башка отчетторду түзүү боюнча милдеттери жок.**

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

[ABC ишканасынын акционерлерине же башка тиешелүү даректелүүчү]

Пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, пайда жана зыян тууралуу отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы тууралуу отчеттон, ошондой эле эсеп саясатынын негизги жоболорунун кыскача баяндамасын кошо алганда, финансылык отчеттуулукка карата эскертүүлөрдөн турган ABC ишканасынын (Ишкана) финансылык отчетунун аудитин жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча тиркелген финансылык отчеттуулук Z ченемдик актынын Y бөлүмүндө көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукту даярдоого коюлган талаптарга ылайык бардык олуттуу алыш-бериштерде 20X1-жылдын 31-декабрына карата абал боюнча Ишканын финансылык абалын (финансылык абалы жөнүндө), ошондой эле анын финансылык натыйжалуулугун (натыйжалуулугу жөнүндө) жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылын (кыймылдары жөнүндө) туура чагылдырат (же *анык жана ишенимдүү түшүнүк берет*).

Пикирди билдирүү үчүн негиз

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык жүргүздүк. Биздин жоопкерчилигибиз көрсөтүлгөн стандарттарга ылайык мындан ары биздин корутундунун «*Аудитордун финансылык отчеттуулуктун аудитине жоопкерчилиги*» бөлүмүндө ачып көрсөтүлөт. Биз [юрисдикциянын аталышы] ишканасындагы биздин финансылык отчеттуулуктун аудитине колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканага карата көз каранды эмеспиз жана биз ушул талаптарга ылайык биздин башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай деп ойлойбуз.

Маанилүү жагдайлар – эсептин принциптери

Чыгарылган тыянакты модификациялабастан, биз сиздин көңүлүнүздү финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулган принциптери сыпатталган финансылык отчеттуулуктун X эскертүүсүнө бурабыз. Финансылык отчеттуулук DEF жөнгө салуучу органынын талаптарын сактоодо Ишканага көмөк көрсөтүү максатында даярдалды. Натыйжада ушул финансылык отчеттуулук башка максат үчүн жараксыз болушу мүмкүн. Бул маселеге байланыштуу биз модификацияланган пикирди билдирбейбиз.

Ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгүнө карата олуттуу айкын эместик

Биз сиздин көңүлүнүздү 20X1-жылдын 31-декабрында аяктаган жылдын ичинде Ишкана ZZZ суммасында таза зыян тарткандыгы көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукка карата 6-эскертүүгө жана бул күнгө карата Ишканын учурдагы милдеттенмелери анын активдеринин жалпы суммасынан ҮҮҮ ашкандыгына бурабыз. 6-эскертүүдө белгиленгендей ушул окуялар жана шарттар 6-эскертүүдө баяндалган башка маселелер менен катар Ишканын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн кыйла шектенүүлөрдү жаратышы мүмкүн болгон олуттуу айкын эместик бардыгын көрсөтөт. Биз бул маселеге байланыштуу модификацияланган пикирди билдирбейбиз.

Аудиттин негизги маселелери

Аудиттин негизги маселелери – бул биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча азыркы мезгилде биздин финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болуп саналган маселелер. Бул маселелер биздин финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде, жалпысынан алганда бул отчеттуулук жөнүндө биздин пикирибизди түзүү учурунда каралды. «Ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгүнө карата олуттуу айкын эместик» бөлүмүндө баяндалган маселеге кошумча биз төмөндө көрсөтүлгөн маселелерди маалыматты биздин корутундууда билдирилүүсү керек болгон аудиттин негизги маселелери катары аныктадык.

[Аудиттин ар бир негизги маселесинин сыпаттамасы АЭС 701ге ылайык ушул аудитке колдонулат.]

Башка маалыматтар

Ага карата биз 20X2-жылдын 31-марты күнү коюлган ABC ишканасынын акционерлери үчүн өзүнчө аудитордук корутундуну чыгарган Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына ылайык Ишкана 20X1-жылдын 31-декабрында аяктаган жыл үчүн финансылык отчеттуулуктун өзүнчө топтомун даярдады.

Жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын финансылык отчеттуулук үчүн жоопкерчилиги³¹

31

Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстиндеги ылайыктуу башка терминдер.

Жетекчилик Z³² ченемдик актынын Ү бөлүмүндө көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукту даярдоо жөнүндө жоболорго ылайык аталган финансылык отчеттуулукту даярдоо жана ишенимдүү берүү үчүн жана ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында олуттуу бурмалоолорду камтыбаган финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жетекчилик зарыл деп эсептеген ички контролдоо системасы үчүн жоопкерчилик тартат.

Финансылык отчеттуулукту даярдоодо жетекчилик Ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн баалоо үчүн, ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгүнө тиешелүү маалыматтарды тиешелүү учурларда ачып көрсөтүү үчүн жана жетекчилик Ишкананы жоюуга же анын ишмердүүлүгүн токтотууга ниеттенген же анын жоюу же ишмердүүлүктү токтотуудан тышкары кандайдыр-бир башка реалдуу альтернативасы жок болгон учурларды кошпогондо, бухгалтердик эсепте колдонулуучу ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү принцибин колдонуу үчүн жоопкерчилик тартат.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү адамдар Ишкананын финансылык отчеттуулугун даярдоо процессин көзөмөлдөө үчүн жоопкерчилик тартат.

Аудитордун финансылык отчеттуулуктун аудитине жоопкерчилиги

Биздин максат финансылык отчеттуулук ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында олуттуу бурмалоолорду камтыбагандыгы жана биздин пикирди камтыган аудитордук корутунду чыгарылгандыгы тууралуу акылга сыярлык ишенимди алууда турат. Акылга сыярлык ишеним ишенимдин эң жогорку даражасын билдирет, бирок Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудит олуттуу бурмалоолорду алар болгон учурда дайыма эле таба тургандыгынын кепилдиги болуп саналбайт. Бурмалоолор ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасы болушу мүмкүн жана алар өзүнчө же бирдикте бул финансылык отчеттуулуктун негизинде кабыл алынуучу пайдалануучулардын экономикалык чечимдерине таасирин тийгизе тургандыгы негиздүү түрдө божомолдонсо олуттуу болуп эсептелинет.

АЭС 700дүн (кайра каралган) 41(b)-пункту төмөндө берилген боёлгон текст аудитордук корутундуга тиркемеде жайгаштырылышы мүмкүн экендигин түшүндүрөт. АЭС 700дүн (кайра каралган) 41(c)-пункту мыйзам, ченемдик акт же аудиттин улуттук стандарттары ачык эле муну жасоого уруксат берип жаткан учурларда бул материалды аудитордук корутундуга киргизгендин ордуна аудитордун жоопкерчилигинин сыпаттамасын камтыган тиешелүү ыйгарым укуктуу органдын расмий сайтына шилтеме жасоого боло тургандыгын түшүндүрөт, расмий сайттагы сыпаттама төмөндө келтирилген аудитордун жоопкерчилигинин сыпаттамасын чагылдырган жана ага карама-каршы келбеген шартта.

Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык жүргүзүлгөн аудиттин алкагында аудит жүргүзүлгөн убакыт бою биз кесипкөй ой жүгүртүүнү колдонобуз жана

32

Эгерде жетекчиликтин жоопкерчилиги туура жана ишенимдүү көрүнүштү берген финансылык отчеттуулукту даярдоодон турса, ал төмөнкүдөй түрдө түзүлүшү мүмкүн: «Жетекчилик Z ченемдик актысынын Ү бөлүмүндө көрсөтүлгөн финансылык отчеттуулукту даярдоо жөнүндө жоболорго ылайык туура жана ишенимдүү көрүнүштү берген финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жана ... үчүн жоопкерчилик тартат».

кесипкөй скептицизмди сактайбыз. Мындан тышкары, биз төмөнкүлөрдү аткарабыз:

- Ак ниетсиз аракеттердин же каталардын натыйжасында финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмалоосунун тобокелдиктерин табабыз жана баалайбыз; бул тобокелдиктерге жооп иретинде аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгабыз жана жүргүзөбүз; биздин пикирибизди билдирүүгө негиз болуп берүүсү үчүн жетиштүү жана талаптагыдай болуп саналган аудитордук далилдерди алабыз. Ак ниетсиз аракеттердин натыйжасындагы олуттуу бурмалоону таппай калуу тобокелдиги каталардын натыйжасындагы олуттуу бурмалоону таппай калуу тобокелдигинен да жогору, себеби ак ниетсиз аракеттер көмүскө бүтүмдү, окшотуп жасоону, атайылап өткөрүүнү, маалыматты бурмалап берүүнү же ички контролдоо системасынан кыйгап өтүү аракеттерин камтышы мүмкүн.
- Ишкананын ички контролдоо системасынын натыйжалуулугу жөнүндө пикирди билдирүү максатында эмес, жагдайларга тиешелүү аудитордук жол-жоболорду иштеп чыгуу максатында аудит үчүн маанилүү болгон ички контролдоо системасы жөнүндө түшүнүк алабыз.³³
- Колдонулуучу эсеп саясатынын талаптагыдай мүнөзүн жана жетекчилик тарабынан белгиленген баалануучу маанилердин негиздүүлүгүн жана маалыматтын тиешелүү ачып көрсөтүлүшүн баалайбыз.
- Жетекчиликтин ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү божомолун колдонуусунун укук ченемдүүлүгү тууралуу тыянак, ал эми алынган аудитордук далилдердин негизинде – натыйжасында Ишкананын өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүнөн кыйла шектенүүлөр жаралышы мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик бар же жоктугу тууралуу тыянак чыгарарбыз. Эгерде биз олуттуу айкын эместик бардыгы тууралуу тыянак чыгара турган болсок, биздин аудитордук корутундуда финансылык отчеттуулуктагы маалыматтын тиешелүү ачып көрсөтүлүүсүнө көңүл бурдурууга же эгерде, маалыматты мындай ачып көрсөтүү талаптагыдай эмес болуп саналса, биздин пикирибизди модификациялоого тийишпиз. Биздин тыянактар биздин аудитордук корутундунун күнүнө чейинки алынган аудитордук далилдерге негизделген. Бирок, келечектеги окуялар же шарттар Ишкана өзүнүн ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу жөндөмдүүлүгүн жоготуусуна алып келиши мүмкүн.
- Финансылык отчеттуулуктун берилишине баалоо жүргүзөбүз, жалпысынан алганда, маалыматтын ачып көрсөтүлүшүн кошо алганда, анын түзүмүн

АТАЙЫН БАГЫТТАГЫ КОНЦЕПЦИЯГА ЫЛАЙЫК ДАЯРДАЛГАН ФИНАНСЫЛЫК
ОТЧЕТТУУЛУКТУН АУДИТИНИН ӨЗГӨЧӨЛҮКТӨРҮ

жана мазмунун, ошондой эле финансылык отчеттуулук анын негизинде жаткан операциялар менен окуялардын ишенимдүү берилүүсү камсыз кылынгандай кылып бере алдыбы же жокпу аны баалайбыз.

Биз корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен өз ара аракеттенүүнү жүзөгө ашырабыз, аларга башка маалыматтардан тышкары аудиттин пландалган көлөмү жана мөөнөттөрү жөнүндө, ошондой эле аудиттин жыйынтыгы боюнча маанилүү сын-пикирлер жөнүндө, анын ичинде аудит жүргүзүү процессинде биз таба турган ички контролдоо системасынын олуттуу кемчиликтери тууралуу маалыматты жеткиребиз.

Биз ошондой эле корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга биз көз карандысыздыкка карата бардык тиешелүү этикалык талаптарды сактагандыгыбыз жана бул жактарга бардык өз ара мамилелер жөнүндө жана аудитордун көз карандысыздыгына таасирин тийгизет деп негиздүү түрдө эсептелген башка маселелер тууралуу, ал эми зарыл болгон учурларда – тиешелүү этияттык чаралары жөнүндө маалымдаганыбыз көрсөтүлгөн арыз беребиз.

Биз корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү адамдарга жеткирген маселелердин ичинен биз учурдагы мезгилде финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн көбүрөөк маанилүү болгон демек, аудиттин негизги маселелери болуп саналган маселелерди аныктайбыз. Биз бул маселелерди бул маселелер жөнүндө маалыматты жалпыга ачып көрсөтүү мыйзам же ченемдик акт менен тыюу салынган же өтө сейрек учурларда кандайдыр-бир маселе тууралуу маалымат биздин корутундуда билдирилүүгө тийиш эмес, себеби мындай маалыматты билдирүүнүн терс кесепеттери аны билдирүүдө коомдук маанилүү пайдадан ашып түшө тургандыгын негиздүү болжоого мүмкүн деген жыйынтык чыгарган учурлардан тышкары учурларда биздин аудитордук корутундуда сыпаттайбыз.

Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси – *[аты-жөнү]*.

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болбосо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегу] (Күнүн жана дарегин көрсөтүү тартиби өзгөртүлгөн)

[Күнү]